

गिरीराज कौबडी पालन

कुक्कूट पालन हा तसा पारंपरिक व्यवसाय ! तशी ग्रामीण भागात कृषीपूरक जोड म्हणून कुक्कूट पालन व्यवसायाला सुद्धा बघितले जाते. महिला आर्थिक विकास महामंडळ तसेच कृषीसमृद्धी प्रकल्पाच्या माध्यमातून लोकसंचालीत साधन केंद्र, आर्वी तालुक्यातील 6 गावातील 50 महिलांना अल्ट्रापुअर चा लाभ देण्यात आला असून , 50 महिलांना प्रत्येकी 30-30 पक्षी गिरीराज या जातीचे देण्यात आले. सोबतच परसबाग घरचा भाजीपाला आणी कुक्कूटपालन यांच्या माध्यमातून महिलांचा महिलाचा आर्थिक स्थर उंचावण्यासाठी स्वयंमरोजगार कृषीसमृद्धी योजने अंतर्गत व्यवसाय सुरु केलेला आहे.

गायांत तशी कौबड्याच्या उड्यानी पाहताकडेन चांगली मागणी आहे.महिलांना त्यांच्या भंडीसोबत एखादा जोड पेटा असने उत्थित गरजच आहे. सोबतच परसबागेतील भाजीपाल्यापासुन आर्थीक उत्पन्न मिळते तसेच कौबड्याना खादय देखील त्यातून उपलब्ध होते.तसेच खत तयार झाल्यावर शेतीच्या उपयोगी आहे. सीएमआरसी व केम प्रकल्पातील अंमलबजावणी यंत्रणा यांनी महिलासोबत चर्चा, प्रात्यक्षीक तसेच प्रशीक्षणाच्या माध्यमातुन पिलांचे संगोपण, निगा राखणे,देखभाल, प्रथमोपचार यावर महिला माहीती देण्यात आली.त्याच पध्दतीने पिलाना मांजर, घर, कुत्रा इ. प्राण्यांपासून असलेला धोका विचारात घेऊन संरक्षणासाठी लोखंडी खुराड्यांची गरज असते हे लक्षात आणून देवुन पिलाची सुरक्षा ठेवण्या करिता मार्गदर्शन करण्यात आले. (खुराड्यांचे आकारमान 5 फूट लांब, 2.5 फूट रुंद व 3.5 फूट उंच)

कोबड्याचे खादय - मका, गहू, ज्वारी, बाजरी इ. धान्याचा उपयोग करुन खाद्य तयार करण्याबाबत प्रशिक्षणातून तसेच महिलांनी पिलांचे संगोपन काळजीपूर्वक केल्याने मरतुकीचे प्रमाण अत्यल्प आहे. पिलांचे सरासरी 5 महिन्यात वजन दीड किलो झाले.

प्रकल्पांतर्गत आर्वी तालुक्यात 50 लाभार्थी महिलांना रोजगार उपलब्ध झाला आहे. गिरीराज या जातीची कोंबडी बारा महिने अंडी देतात. अंड्यांना स्थानिक बाजारपेठे गावरानी अंड्याच्या बरोबरीत किंमत उपलब्ध होते (प्रति अंड 10 रुपये नग). कोंबडीच्या वजना प्रमाणे 300 ते 500 रुपया पंर्यत प्रती नग विक्री करण्यात येते.

वैशिष्ट्ये :- सदर अंड्यात Protein /Calcium चे प्रमाण असल्यामुळे लहान मुंलान करिता व रुग्णांसाठी उपयुक्त असतात .

- व्यवस्थापन- 1. कोंबड्यांमध्ये मर होऊ नये म्हणून व्यवस्थापनावर अधिक लक्ष
2. खाद्याची गुणवत्ता चांगली ठेवली. खाद्य देण्यास विलंब होऊ नये म्हणून वीजभारनियमनाचा अंदाज घेत खाद्याची उपलब्धता केली.
 3. पाणी, वेळ, जागा, मनुष्यबळ आदी घटकांमध्ये बचत करण्याचा प्रयत्न
 4. कुक्कुटपालन व्यवसायासंदर्भात अभ्यासू व प्रत्यक्ष कार्यरत असलेल्या उत्पादकांकडून उपयुक्त माहिती मिळविण्याचा प्रयत्न
 5. पक्ष्यांचे खाद्य घरीच तयार केले जात असल्याने खर्चात बचत साधली आहे.

विक्री :- पक्षी बाजारपेठेत घेऊन जावे लागत नाहीत. कुक्कुटपालन व्यवसाय स्थळी ग्राहक येवुनच पिलाची विक्री केली जाते.तसेच स्थानीक बाजार पेठ दरातही वर्षभर सतत चढ-उतार होत असल्याने मिळणाऱ्या रकमेतही बदल होत राहतात. व्यवसायातून वर्षभर कोंबडी खतही उपलब्ध होत राहते. त्याचा उपयोग पिकांसाठी केला जातो. या उद्योगाच्या माध्यमातून परिसरातल्या मंहिलाना रोजगार मिळाला आहे.

नफा : प्रती महिला 2000/- रुपये अंडी विक्रीतून प्राप्त होतात.

कुक्कुटपालन व्यवसायाच्या माध्यमातून आर्थीक स्थर उंचावुन महिलाचे उपजीविकेचे साधन उपलब्ध झाले.